

Montserrat
Roig
L'hora
violeta

MONTSERRAT ROIG

L' hora violeta

Edicions 62

Barcelona

© Hereus de Montserrat Roig i Francitorra, 1980, 1991
Per acord amb Casanovas & Lynch Agencia Literaria, S. L.
Aquesta novel·la va estar subvencionada amb una beca de creació
literària de la Fundació Joan March.

Primera edició: novembre de 1980
Primera edició en aquest format: febrer del 2020
© d'aquesta edició: Edicions 62, s. a. 1980, 2019
Diagonal, 662-664 - 08034 Barcelona
info@grup62.com
www.edicions62.cat

Fotocomposició: Realització Planeta

DIPÒSIT LEGAL: B. 1.516-2020

ISBN: 978-84-297-7834-2

El paper utilitzat per imprimir aquest llibre està qualificat com a ecològic
i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública
o transformació d'aquesta obra requereix l'autorització escrita de l'editor;
la llei preveu sancions per als infractors.

Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment de l'obra,
podeu sol·licitar permís al Centro Español de Derechos Reprográficos,
a través del portal www.conlicencia.com

o bé trucant als telèfons 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

Tots els drets reservats.

L'HORA PERDUDA
(La Natàlia i l'Agnès)

LA NATÀLIA LLEGEIX L'ODISSEA EN UNA ILLA
DEL MEDITERRANI

La mar, brava, colpeja les roques. L'escuma s'enlaira i llepa amb fúria la sorra. La dona del pescador, que porta una bata de quadrets i xarxa al cap, mira amb insistència cap al far, cap a la Mola. El temps s'ha regirat de mala manera i l'home no torna. Sento com la dona del pescador explica a una estrangera que la barca era petita encara que forta. L'estrangera no sap què dir-li, la consola i veig que procura preparar-la per a la resignació. Uns altres estrangers, indiferents, suquen pa dins d'uns enormes bols de llet. El cel és de color burell i cap a ponent clapeja amb taques negres. Les onades insisteixen com si alguna força obscura les empenyés. L'una darrere l'altra moren, furioses i fatigades, damunt de la rocalla. Hi ha una escala, tènue, matisada, de colors al mar: verd-ampolla-blau-cel-blau-cobalt.

M'agradaria fotografiar-ho, potser m'explicaria millor.

Aquesta petita illa s'obre al mar tot formant platges solitàries. La gent de l'illa aguanta les figueres nanes amb pals perquè el vent, la tramuntana, hi bufa fort. Els bens i les ovelles pasturen vora les terres ermes. És una illa gairebé hel·lènica, menuda, que s'ha conservat quasi impertorbable des de la prehistòria.

Un vent càlid aixeca la sorra com si fos pluja fina i acompanya el bram de les onades cap a la terra. Jordi, ¿saps una cosa? M'agradaria sentir-hi els plors de Circe, la bruixa, a qui els historiadors han titllat de dolenta perquè convertia els homes en animals. Potser el seu únic pecat ha estat d'estimar Ulisses. Jordi, ¿t'adones com utilitzo la paraula pecat? Circe encantava els homes perquè era una deessa i no sabia usar les armes del sofriment. Circe no volia ser una dona-víctima. Jordi, a mi no m'agrada ser una dona-víctima. Tampoc Calipso no volia sofrir. El poeta conta, Jordi, que deixà anar entre llàgrimes el guerrer que l'havia enamorada. Mira què diu aquí:

Sou implacables, déus, i més que altra cosa gelosos!
No perdoneu a les dees que el llit dels herois comparteixin
a la clara, si una se'n fa espòs i l'estima.

És clar, Ulisses vol tornar a casa. A casa, Jordi. I això que diu a Calipso que Penèlope en bellesa i alçària és migrada al costat d'ella. Però, és clar, és discreta. I a l'hora de fer comptes, quin tresor, la discreció! De tota manera, abans d'acomiar-se van fruir de l'amor (m'agrada, aquest verb: fruir. Però qualsevol el diu avui) i restaren l'un en braços de l'altre. Això és el que diu el poeta, que en sabia molt, de la bellesa i de les paraules. I això és el que penso jo, Jordi meu, mentre intento recordar com «fruiïa» als teus braços. ¿Saps que gairebé no me'n recordo?

I a la fi va vèncer Penèlope. I és que era una dona sàvia. Aquesta dona construïa la gàbia més subtil amb el seu teixir i desteixir al voltant del record de l'home que tornava. Una gàbia per a Ulisses, feta de gemecs, de sospirs, de plors nocturns. De desesperació. Ei!, no hi vegis compa-

rances amb la teva dona, que no és el cas. (Menteixo, potser.)

Ja sé el que penses, estimat: que jo soc meitat Calipso meitat Penèlope. Què vols que t'hi digui... Tu no ets Ulisses, ¿hi estàs d'acord? Ulisses en sabia molt, de fer la guerra i de governar. En sabia molt, de parlar amb els déus i de ser coratjós fins a la mort. Digues, estimat, ¿queden ara homes així?

Però Ulisses no sabia res dels sentiments. La majoria dels homes no sabeu res dels sentiments. Venen, es presenten davant vostre com ànimes encantades, us fereixen i us sorprenen. Tu mateix: et quedes perplex quan un emoció et ve i et torna. No saps què fer-ne. No sé si m'explico... T'arriben paraules que no controles, et rellisca una llàgrima que tot seguit procures amagar. Mires cap a un altre cantó quan se t'humitegen els ulls. (Sento el corb de l'odi i em fa mal.)

Sí, estimat, Ulisses en sabia molt, de fer la guerra i governar. I de ser coratjós fins a la mort. Ulisses no era estimat pels déus perquè sabia estimar sinó perquè sabia combatre. Havia estat fet per a la lluita i per a organitzar el seu petit país. Circe, Calipso i Penèlope, sàvies des que la llum del sol escalfà la terra, coneixen els camins per a tenir-lo (i jo no he sabut retenir-te, ¿quin és el meu paper?). Les primeres per a lliurar-s'hi, Penèlope per a conservar-lo. Calipso i Circe, per bé que immortals, sabien que, a la llarga, l'haurien de perdre. Penèlope, que no era més que una dona de paciència levítica, en sortiria triomfadora (la més forta, saps).

... Perquè li feia vergonya, davant dels feacis,
que li anés el plor fil a fil per sota les celles.

Veus, Ulisses, el «destructor de viles», sentia vergonya de plorar. Sí, ja sé que tu no tens vergonya de plorar, així m'ho dius. Però no pots (encara que t'he vist plorar dues vegades, i ho recordo molt bé). Penèlope no, Penèlope sabia que com més plorava més l'ajudarien els déus. Més vencia. Tant se valia que s'escolessin els anys tot portant penes i renúncies. Podien transcórrer els dies immutables, l'un igual a l'altre. Tant se valia, estimat. Penèlope, que no sabia mirar el món amb altres ulls que els d'Ulisses, acabaria per recuperar-lo. Ulisses tenia molta por i, una vegada apagat el foc intern de la passió, tornaria a Ítaca. El món no deixava de ser hostil per a la seva ànima mortal. Només a Ítaca trobaria la pau.

Tu també, ¿oi?

Fa temps que no ploro. M'hi hauria d'esforçar molt. Confesso que em fascina la facilitat que té la Norma perquè se li humitegin els ulls. O la Sílvia. Bé, aquesta sempre va amb el clínex a la mà. L'altre dia em va dir: la vida se m'escapa i, ¿què he fet? No vaig saber què dir-li. No tinc tanta paciència com la Norma per a aguantar tota mena de confessions. A mi, hi ha dones que em posen molt nerviosa. La Sílvia, per exemple. Comprenc que en Lluís és un droppo i se n'ha aprofitat, d'ella. Però hi ha dones que tenen el destí que es mereixen. ¿Què li va veure, al meu germà? Ara me'l miro, com si fos un actor de cinema, i el veig així: entrades al front, la mirada morta, fa panxeta, la copa de bourbon a la mà tot confessant-me com n'és, de desgraciat, sobretot des de la mort del papà... (ningú no em va veure plorar, aquell dia). Quan em diu això, en lloc de desvetllar la meua compassió el que aconsegeix és d'irri-

tar-me. El prefereixo triomfador; quan riu amb els amics; quan els seus ulls segueixen el cul d'una noia...

La mar s'ha calmat però el pescador no torna. L'home del bar diu a la dona que és estrany, que ja han tornat totes les barques, però que, ves a saber, potser l'home ha anat directament a Eivissa. No em canso de mirar el mar. Una vela blanca retalla l'horitzó i un tènue raig de sol m'acari-cia. Sento com els records em van i em venen. Paraules que es fan soles i que moren entre el so de les onades. Penso en tu, Jordi, i també en Penèlope. Com si fóssiu una sola persona. Sí, ja ho sé, tu no tens res a veure amb la teva dona. Sé que et fa vergonya la teva covardia, m'ho has dit tantes vegades! ¿Penèlope mirava el mar o el defugia terra endins? Penèlope també tenia dret a estimar (aquesta frase, no la diria mai en veu alta). Penèlope estimava com calia estimar tot un rei: amb placidesa i humilitat (és ensopida, la meva dona, em deies). Circe, furiosa i enamorada, els encantava. Com la Norma. Saps, Jordi, la Norma sempre em diu que li cal estar enamorada per a escriure. Com l'envejo. Jo, amb tu, somiava més aviat una amistat, ¿per què negar-t'ho? Em sembla que el meu problema, el nostre, és que volem fer el món a la nostra manera. Tu i el teu amor abstracte a la humanitat. Jo..., quan, als vint-i-tres anys, vaig llegir les memòries de la Simone de Beauvoir, vaig sentir una mena de defici per viure de la mateixa manera que la dama francesa i em sembla que em vaig entestar a buscar un Jean-Paul Sartre. Volia el món a la meva mesura. Per això, quan et vaig trobar, no me'n sabia avenir. Aquella nit, ¿recordes?, em vas dur a un restaurant de mala mort i només em parlaves del partit, dels morts de la Seat, de l'Assemblea de Catalunya... Em vas agafar els dits d'una mà, encara bruts del laboratori, i em vas dir,

¿saps que m'agrades?, no, no me'n sabia avenir... Vaig ser tan estúpida que l'únic que vaig saber donar-te fou el meu sexe. I tu et vas sorprendre, no ho esperaves. Vam caminar per una Barcelona humida i silenciosa fins a les quatre de la matinada. Vam parlar de política, dels dissidents txecs. Vam parlar molt. I a la porteria del meu estudi et vaig dir, ¿per què no puges? De seguida me'n vaig penedir. Tu no volies pujar, ho vaig veure als teus ulls, que sempre tenen aquest aire de sorpresa. Però vas pujar al pis i vaig oferir-te una copa, a tu, que no beus. I vaig posar-te el segon concert per a piano de Brahms. I em deia, ho has espatllat, noia... Vaig acabar aviat d'ensenyar-te l'estudi. Miràrem Barcelona des de la terrassa. Amb la copa a la mà. Em vas parlar de la teva dona, és una bona noia, em vas dir. I dels teus fills, són un producte de l'Agnès. Vam xocar un parell de vegades i no vam riure. Potser si haguéssim rigut... I vam anar al llit. Jo duia fam de sexe, net i clar. Vaig tirar-te damunt del llit i t'hauria destruït... No, no és cert. No duia fam de sexe. Només volia que et quedessis, que no te n'anessis. Tu te'n vas adonar. I em vas dir, me n'he d'anar. Quan vaig veure el teu cos retallat pel llum del passadís, se'm va fer el buit a l'estómac que diu la Norma que se't fa quan t'enamores. No, no em vaig enamorar del teu cervell, Jordi. Ni de la teva honestedat reconeguda. Ni de la teva bondat. Em vaig enamorar del teu gest en creuar la llum del passadís. Vols cosa més poca-solta?

Sí, tot havia de ser a la meva mesura. Els homes, el món. Mira, no vaig comprendre el pare fins que no es va tornar boig. Quan ja era una deixalla, aleshores el vaig estimar. I potser ara que te'n vas t'estimo més que mai. ¿Per què som així, digues?

... I un d'ells, sota el flanc del navili,
s'hi ajuntà d'amor, una cosa que a totes les dones,
pobres!, els gira el cervell, per més honestes que siguin.

He parlat de Circe (o de la Norma). Després parlaré de Calipso. ¿Va néixer amb l'olor del sexe... Atenea? Atenea es vesteix d'home per anar a veure Telèmac. La més deessa de totes, la mare. I, com a mare, el poeta la indultava. A ella, això de l'«amor» no li gira el cervell. Es veia que el poeta no sabia com tractar-la, si com a deessa, amb pudor femení, o com a mare que tot ho arranja. El poeta ho deuria trobar molt complicat, això de classificar un personatge com Atenea.

Mai no sabran res de mi, Jordi. Per això no et perdono que m'hagis vist tan petita. Tan feble.

Ves, per molt honestes que siguin, diuen que totes les dones se senten regirades amb això de l'amor. No era el meu cas, Jordi.

El vent escampa els núvols cel enllà i el sol del matí comença a escalfar. Però les onades encara trenquen entre bramuls, com si duguessin cap a la sorra els udols de tots els morts. De totes les mortes que no han estat cantades pels poetes. Mortes i ben mortes. Recolliré cada raig de sol. S'estenen fidels damunt de la meva pell (això és literatura, però m'agrada). La Norma em diria que cal estimar cada raig de sol per ell mateix, retenir-lo per a mi, en mi, com si hi morís, com si jo fos el límit de totes les coses que em volten. La Norma és massa vitalista. Li tinc enveja. És com si la sentís: noia, cal estimar les gotes d'aigua de mar que de tant en tant amaren el meu rostre, l'olor de salobre. Llepar la capa de sal que hi ha part damunt dels meus braços, del ventre, de les cuixes, dels peus... Acariciar les

roques que m'arreceren. I el vent que m'ofega els records.
Norma, la sensual.

Per molt honestes que siguin, totes les dones se senten regirades amb això de l'amor... Pobres, fa el poeta. Ja poden les dones estimar empeses pel desig. Per molt honestes que siguin, ho hauran de pagar. Totes, tret de Penèlope, la victoriosa perquè sofria, serien comdemnades. Mireu Clitemnestra, la mare ferida. ¿Quin fou el seu pecat? ¿Estimar Egist o no haver sabut esperar?

Norma: Però, ¿tu vols viure amb ell?

Natàlia: No, m'horroritza la idea de la parella!

Norma: ¿Com quedem? ¿Què vols?

Natàlia: És que me l'estimo, me l'estimo! I no li puc trucar mai, sempre he d'esperar, esperar. N'estic farta!

Norma: Però potser ell no pensa el mateix. Potser ell no té la mateixa idea que tu en això de les relacions humanes.

Natàlia: Ja no sé quina és la meva idea. Tinc quaranta-un anys. ¿Entens? Només sé el que no vull.

Norma: Em sembla que sempre t'has plantejat la vida en negatiu. Et treus del damunt el que no vols però no intentes d'aconseguir el que vols. Sempre fuges.

Aquesta conversa, sembla mentida, la puc tenir amb la Norma. Però no amb tu.

Per això, ni tan sols amb la dona no siguis benigne,
no li confiïs del tot el que et sembli bé de resoldre...

Agamèmnon adverteix Ulisses i li diu que «avui no hi ha confiança en les dones». ¿Te n'adones, Jordi, que ningú no s'ha preocupat de si Clitemnestra havia d'esperar Agamèmnon? Elogiat pel poeta, precisament, per haver cau-

sat la ruïna de mig món. Que havia deixat una ciutat com Troia al ras. Sí, ja ho sé, Jordi: sé que em donaràs la raó. Hi ha homes que, com tu, sembla que estiguen aprenent a donar-nos la raó. Us he arreplegat cap a la rereguarda. Com si no fóssiu al vostre terreny. Us hi sentiu incòmodes.

El pescador no ha vingut i l'espera ja no es nota com abans. Sembla com si tothom volgués escampar els mals pensaments tot tornant a la feina. De tant en tant s'esquitllen mirades cap a la casa del pescador, que és plena de silenci. Les cortines de xarxa deixades anar. M'arriba l'olor de sofregit de la cuina de l'hostal. Si la Norma sentís aquesta olor, grimparia per les roques.

¿Saps que m'agrades?, em vas dir tot agafant els meus dits bruts del laboratori. I em vaig sentir una nena petita. Una escalfor a les orelles. Un buit al meu voltant. M'hauria agradat fer un retrat de la teva manera de mirar-me. No sé si això de retratar la realitat no és un acte d'orgull. O de revenja. ¿A qui pot importar que fixis una imatge, aquesta imatge que es repeteix dia rere dia, a cada instant, per tots els racons del món? Cap imatge no és inventada de nou. Cada fotografia reproduïx actes, moviments, gestos, mirades, rialles i plors que es donen tothora i per arreu.

Norma: Si tots penséssim així, hauríem d'estirar-nos sota l'ombra d'un arbre i rascar-nos el melic.

Natàlia: ¿Que no veus que ens repetim? ¿Que ja no diem res de nou?

Norma: ¿I què? L'art posa en ordre la vida. A més, ¿no t'adones que és la primera vegada que les dones gosem fer art?

Natàlia: No canviarem res.

Norma: Ets una pessimista. ¿O potser t'agrada portar la contrària?

La Norma té raó, Jordi. El que més m'agrada és fer la contra. I de vegades no sé per què dic les coses. Només perquè em sentin. Per afirmar-me. Si tu m'haguessis portat una mica la contrària, si no m'haguessis donat tant la raó... Hauria pensat que sí, que em feies cas. Però ara això ja no té adob. Sempre penso que arribo tard a les coses i a les persones. Em vaig fer fotografia pel mateix: per a tenir alguna professió. Però tant se valia, hauria pogut fer mil coses més. I bé, ¿a qui poden importar les meves fotografies, que no fan sinó repetir el que li ha passat a la humanitat des que el món és món? Diuen que soc una bona fotògrafa, ¿i què? Les pedres estan cansades de veure els reflexos de qualsevol emoció a tots els rostres, de veure-hi alegria com si aquesta fos eterna per, de sobte, transformar-se en neguit. He llegit que l'Ibsen deia que la vida no era tràgica sinó ridícula. No, no és que la vida, si més no com la vivim nosaltres, sigui tràgica. Ni tampoc ridícula. Senzillament, la vida es repeteix en nosaltres mateixos i en els altres. I sempre creiem que som els primers a experimentar-ho. Per això he demanat a la Norma que escrigui alguna cosa sobre la Judit i la Kati. Però no li diré res de la meva vida. Això no. Sempre penso que els «temes» són les altres vides, no la pròpia.

La vida és l'únic que tinc, hi he d'acabar tal com he començat. Com un cercle. Sense esclatxes.

Norma: Ets massa forta, Natàlia. Em fas por. Sembla com si no tinguessis pietat de tu mateixa.

No, la Norma no sabrà res de mi. Ni jo ho vull saber. No hi ficaran cullerada. Em defensaré amb les urpes. Ningú no en sabrà res. I ara que s'ha acabat la nostra his-

tòria, Jordi, és com si baixés el teló definitivament. S'ha acabat. Quan me'n vagi, el silenci. Res de res. Per això no m'he volgut fotografiar mai. M'ho emportaré tot, Jordi. M'emportaré la teva imatge retratada pel llum del passadís, la teva imatge del primer dia que vas pujar a casa. O quan em vas dir, ¿saps que m'agrades?

La meva història no és exemplar. És ensopida. I, tot fotografiant els rostres dels altres, s'obliden del meu. Les monges del col·legi em dirien, de ben segur, que peco de supèrbia.

Però ningú no em robarà aquests moments, preciosos dins l'espai i el temps. Quan els records tornen. I és que els records només existeixen quan no ets feliç. És allò que tant s'ha repetit, Jordi, recordar és viure dues vegades. Potser és això el que ens diferencia: des que fas política, ja no recordes. Ni tens somnis. O com si no haguessis passat mai per la infància. ¿I com es pot estimar un home que no ha tingut infància? La Norma diu que sense memòria no es pot viure. Encara que em sembla que ella intenta d'esborrar el passat, sempre fugint, inventant-se personatges i amors. No l'entenc, sempre amb aquesta mena de passió que té per les coses... De vegades em sembla que em refugio en el record perquè ja no soc capaç de viure. Com si hagués tancat la barraqueta. Però el record és literatura, recreació.

I m'agradaria ser capaç de no separar totes dues coses.

Es va posar el vestit rosa, el que, a en Jordi, li agradava tant. Va passar una bona estona a la banyera, s'hi submergí amb suavitat. Abans hi havia posat espígol i romaní i se sentia com si fos una flor que les aigües arrosseguen. Es va

posar el vestit rosa perquè en Jordi la venia a buscar. Li havia dit per telèfon, vull parlar amb tu, és molt urgent, ¿ens podríem veure? L'Agnès feia més de sis mesos que no veia en Jordi.

Ho va decidir, es posaria el vestit rosa. No s'ho va pensar gaire. Es mirà les cames quan era dins de la banyera, les cames que ell tantes vegades havia besat. Volia recordar com en Jordi hi passava els llavis humits, volia recordar com n'estava, de contenta. Li deia, les teves cames són les més boniques que mai no he vist.

Després, ell remuntava cap al baix ventre, fins a l'alçada dels pits. La meva carena, feia. A l'Agnès, li agradaven les paraules que en Jordi li deia a cau d'orella. Les teves cames i els teus pits són els més bonics que mai no he vist, petita. I ella, atuída, li preguntava, ¿mai? Tot seriós li contestava, mai.

Feia molt de temps, de tot això.

Li besava ara un mugró ara l'altre. Els acaronava amb l'orella fins que es deixava caure entre els seus braços. Estic cansat, Agnès, feia. I aleshores ella li passava la llengua per dins l'orella, sabia que li agradava.

Des d'aquell dia no s'havia posat el vestit rosa. Des d'aquell dia, la primera anella de tot de matins fets de no-res. Des del dia en què l'Agnès va tenir la sensació que tot ho somiava, que res no era de debò, com si fos una escena de teatre que havia de veure per força.

Els matins li feien més por que la nit, perquè sabia que els malsons no s'havien acabat. Es despertava amb la boca balba, bruta de pols grisa i de pèls, com si encara estigués prenyada.

A la nit somiava que li venia un vent molt fort de cara, un vent que arrossegava tot de pols grisa, com si fos un

llençol que s'esfilagarsava. La pols li deixava la boca seca, s'introduïa per tots els porus del cos, quasi no la deixava respirar. Era pols de pluja fina, com la que desprenen les roques en ser picades dins la mina. Durant molt de temps, la polseguera la perseguia. L'embolcallava tota, li deixava la gola seca. I, al matí, li revenia la sensació dels pèls, l'amargor d'un ble del qual no es podia deseixir. L'absència d'en Jordi no es traduïa, doncs, en tristesa. Potser perquè no tenia temps d'estar trista, potser perquè havia de posar tota la força a lluitar contra el llençol de pols i contra la xardor del ble de cabells que se li encastava al paladar. Ella no va voler fer un drama, no, com la seva mare. Com la mare, que s'havia agenollat davant la porta del rebedor tot demanant al pare que no la deixés. Havia passat molt de temps, d'això, però sempre tenia la mateixa imatge de la mare: agenollada davant de la porta del rebedor; arrapada als forrellats, fent un crit llarg i discontinu. Així va marxar el pare. Per això, quan va trobar en Jordi Soteres, quan en Jordi li va dir, t'estimo, ella el va prémer molt fort contra el pit, i només li digué, potser amb el mateix crit interior, desesperat i discontinu de la mare, no em deixis mai, no em deixis. Potser no li ho va traduir amb paraules, però era el clam de la mare, arrapada a la porta del rebedor, el que li venia amb tota la força des de ben endintre. I s'arrapà al cos d'en Jordi com la mare s'havia abraonat damunt la porta del rebedor. Les seves mans semblaven garfis i el començà a acariciar amb una fúria insòlita, que fins aleshores desconeixia. En Jordi i la porta del rebedor es convertien en una sola cosa i ara recorda la violència que sentí a les mans quan buscà el sexe d'en Jordi per a xuclar-lo fins a l'enteniment. Volgué empassar-se el seu penis, succionar-lo fins a la darrera

gota de líquid, que no en quedés res, com si d'aquesta manera engolís per sempre la imatge de la mare agenollada davant de la porta del rebedor.

¿En qué entrevista playa un fantasma querido
me espera siempre a solas, tenaz, tenaz, sin dueño?

No sé per què ara penso en aquests versos de l'Aleixandre. Potser perquè ja em veig com una ombra, un fantasma. M'agrada sentir l'alè del mar que em llepa els peus. Això, jo, no ho escriuria mai. No soc com la Norma, per sort. La Norma sempre espera a dir la frase més literària, sublim, quan té públic al costat. No l'entenc, la Norma. Veig un noi molt jove, cabell esbullat, l'esquena prima, flexible com un jonc, que es col·loca damunt d'una roca. Quasi un adolescent. I no sé si és una visió o un altre fantasma que espera. Em sembla que és en moments de crisi quan ens refugiem en la cultura i l'art. ¿Per què, a veure, hauria admirat aquesta magnífica esquena nua si no hagués estat per en Visconti? O Mann. La visió ha desaparegut i em deixa un regust d'enyorament. Això, Jordi, no ho entendreàs. M'ho vas dir un dia: no sé què és la desesperació. Faig més literatura que la Norma, i ja és dir. El noi emergeix per una altra roca. No, no l'hauria admirat com ho faig ara si no és per *La mort a Venècia*. Això de mirar és tot un exercici, en soc aprenenta. Ja ho veus, Jordi, des que el nostre amor s'ha trencat, no faig més que mirar. He après a contemplar. ¿O és el que he fet tota la vida? Cada racó del teu cos, cada zona amagada. Els mil rostres que té l'home durant els instants de l'acte d'amor. Mai no és un rostre únic. Com si hi haguessin moltes persones en un sol home. Els gestos passen d'un estat a l'altre, de la tendresa a l'arra-

vatament. Fins a les ganes de fugir de la cambra. I això és el que senties moltes vegades, ¿oi? I, després, el retorn. Em miraves amb sorpresa, com si no sabessis què feies al meu costat. Com si no em reconeguessis. Qui sap on haves anat. Jo no gosava preguntar-t'ho. Em sentia intrusa.

Les dones ens acostumem a ser contemplades. La Norma diu que el que faig jo és contemplar. Però a mi em sembla que sempre ens esteu mirant, sotjant, despullant, repassant amb els ulls, admirant. ¿Recordes que em vas dir, en decidir de separar-nos, no solament t'estimo, sinó que també t'admiro? I no volia ser admirada, Jordi. No sé si ho entens. Era com si jo formés part del teu paisatge: la família, la política. I la Natàlia. Tot havia de ser harmònic. Fins que no has pogut més. No podies suportar això de ser un home trencat. Tornant a la llar, refàs el trencaclosques.

Sento com l'home de l'hostal també mira cap a mar. Després, mou el cap vers la casa de la cortina de xarxa. El mou lleument i se'n va cap endintre. Un pescador no pot morir quan la mar és en calma. Aleshores, ¿per què no torna?

Sí, em trobo una mica fantasma. Havia començat a viure fa molt poc, com si amb la mort del papà s'hagués trencat per sempre el meu somni d'infant, el somni que començà a esquinçar-se a l'adolescència. El plaer de viure, quan no l'has fet encara conscient, s'acaba d'hora. És efímer, com una alenada d'aire.

I, sembla mentida, Jordi, crec que vaig començar a viure el dia que tu em vas dir, ¿saps que m'agrades?

Al començament, s'ho deia en despertar-se, a trenc d'alba. Es deia, tot això el riu s'ho emportarà, flaix, s'ha acabat,

com la fullaraca a la tardor. Eren paraules negres, paraules que no volia sentir. No, es deia, és un engany, no és real, ell tornarà i em dirà, Agnès meva, petita, n'estic segur, només t'estimo a tu. La mare li advertia, és un bon noi, tornarà perquè en tu ha trobat el que no trobarà en cap altra dona. Has de tenir paciència.

Paciència, l'eco de la mare després dels malsons de la nit.

Només t'estimo a tu, faria. I ella s'hi donaria. Somriuria sense dir res, car l'Agnès no en sap, d'explicar-se. I ell ho fa tan bé, això de parlar.

Paraules negres escampades més enllà de les carenes del seu cos. Paciència, feia la mare. I ella somriuria. Així ho pensava cada matí, mentre els malsons es desteixien dins del cervell.

I es va posar el vestit rosa per tot això, perquè sabia que, a ell, li agradava el vestit que fa una flor menuda, com de satalia. Mira, feia en Jordi, si t'hi acostes no són roses sinó formigues. El vestit rosa li estrenyia la cintura i semblava més esvelta.

Sabia que li agradava molt. Li ho havia dit més d'una vegada. Li deia, petitona, aquest vestit t'escau d'allò més, ets bonica amb el vestit rosa, et queda tan bé sota la cabellera bruna. Li semblava natural, que li digués aquestes coses; per això s'estimaven.

Però fins avui no se l'havia tornat a posar. Creia que portava malastrugança. Cada vegada que se'l mirava, desat dins de l'armari, recordava, fetes un garbuix, les negres paraules. No estic enamorat de tu, les coses passen, saps. I, a ella, li va semblar com si la xuclessin ben endintre, dins d'un pou, ple d'una gelor molt fonda. Una gelor que venia de molt lluny, no estic enamorat de tu, saps, però em

sembla que encara t'estimo. Volia que fos una mentida molt grossa i peluda, una mentida llefiscosa. Només deia, com si algú la bressolés, no pot ser, no pot ser.

I després va callar perquè les paraules li punxaven el cervell com si fossin claus roents. ¿Per què no dius res?, feia ell. I l'Agnès no sabia què dir-li. Era un somni, ell no hi era, sinó l'eco que li tornava les paraules.

En Jordi li va agafar la mà i li va dir, de tota manera, Agnès, han estat sis anys molt bons, potser els millors de la meva vida. I no ho entenia, li deia que l'estimava, afegia que al seu costat havia passat els millors anys de la seva vida, no entenia que li digués, saps, s'ha acabat, s'ha acabat.

Se sentia com una llicenciada a qui diuen, senyoreta, el seu treball ha estat molt positiu, però ara ja no la necessitem. I des d'aleshores que somia aquesta cosa tan estranya, somia que s'ha d'examinar i no sap de què, que li ve un núvol negre que l'embolcalla i no la deixa respirar, un núvol dens que l'ofega, que li remunta de l'estómac a la gola perquè li han dit que ha de passar un curs i no sap de què, si no passa el curs la suspendran. I no sap de què la volen suspendre ni tampoc de què s'ha d'examinar.

El darrer dia que es va posar el vestit rosa, i que ha tingut ben desat dins de l'armari, ell li va dir, Agnès, has de fer la teva vida, depens massa de mi. No se'n sabia avenir. La seva vida era la d'en Jordi. ¿Per què n'havia de triar una altra? És clar que l'Agnès no se sap explicar gaire bé i per això només li va dir, no pot ser, no pot ser. Se sentia com quan anava a les monges i la castigaven perquè sí, i es deia, et castiguen perquè has nascut dolenta, ets així i ja no canviaràs, i agraiïa el càstig com una benaurança. Se'l mereixia. Així es va sentir quan en Jordi li va dir, s'ha acabat, s'ha acabat, has de fer la teva vida.

La seva vida eren les curtes passejades que feren plegats pel Pirineu o els caps de setmana a Sitges, quan encara no havien nascut els nens. Volia que tornés a dir-li a cau d'orella, com al començament, petitona, no saps com t'estimo.

Duia el vestit rosa però ell no l'hi va tocar, ni se l'acostà als ulls per dir-li, és estrany, des de lluny semblen flors de satalia i de prop són formigues. I va pensar tot seguit en l'Adrià, i en Marc, que encara no caminava, i li van fer molta pena. ¿I els nens?, li va dir. ¿Els nens?, sempre seré el seu pare, Agnès, d'això no t'has de preocupar. I no la va mirar més. Ella l'hauria volgut consolar sense saber de què. Semblava tan trist.

Per això es va posar el vestit rosa, per reproduir escenes que havien passat, com si fos possible tornar-les a recollir després d'haver estat escampades per la tempesta. Però a la seva manera. Volia que tot tornés a passar, en una pel·lícula. Premia amb força les parpelles com si, en obrir els ulls, pogués veure'l una altra vegada. Li acariciava el vestit i feia, sembla mentida, de lluny són roses de satalia i de prop es converteixen en formigues. Va baixar les escales i l'endevinà dins del cotxe. Hi tenia els fars apagats i mirava cap endavant, la mirada perduda. Pensà, vegem quant tarda a dir-me allò de la satalia i les formigues. En Jordi no la va veure, ves a saber on tenia els pensaments.

Sí, tinc enveja de la Norma. Com la gran sacerdotessa de l'òpera de Bellini, la Norma no vol renunciar a res. Ni al món dels homes, ni a ser plenament dona. Vol estar a tot arreu. Vol decidir, com la sacerdotessa, la vida dels altres.